בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 55069-12-20 **כ. נ' כ.**

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

התובע: **ה. כ.**
על-ידי בא כוחו – עורך דין אברהם קורחוב

נגד

הנתבעת: **ק. כ.**
על-ידי באת כוחה – עורכת דין שירה שואף-דגן

<u>פסק דין</u>

<u>ההליך</u>

1. לפניי תביעת אב לבטל חיובו במזונות בתו בת כ- .. שנים, אשר עלו על-פי הסכם הגירושין שבין הצדדים לסך 3,000 ₪ (דאז), הסכם אשר אושר עוד בשנת 2014.

2. ההנמקה לתובענה היא בשל "העדר קשר" בין הבת לבין האב זה שנים, גם ביוזמת האם גם ביוזמת הבת.

3. רוב רובו של כתב התביעה אינו אלא תיאור עובדתי ומשפטי מתוך שפע ההליכים שנוהלו בין הצדדים, ואין לי אלא להביא כדלקמן את האמור בכתב התביעה, ולו למען הבן את התובענה.

4. וכך כתב, בין השאר, האב:

.....

5. התיאור העובדתי שבכתב התביעה מדויק לחלוטין ומכאן התובענה המייחסת גם לקטינה טענות של מרידה (על הלכות מרידה ראה: בג"ץ 6334/96 **פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב**, נג(2) 153 {פמ"מ – 29.03.1999}).

<u>טענות התובע, בתמצית</u>

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

6. האם טענה כי רצון הבת ורצונה בלבד הוא המונע חידוש הקשר, זאת בנוסף לקביעת בית המשפט כי האם היא אם מנכרת, קביעה שהיא זה מכבר חלוטה.

7. די בכך, לשיטת התובע, לביטול המזונות.

8. אין חשש כי ביטול חיוב המזונות יגרע פת מפי הקטינה, שכן הנתבעת מכרה בית ב- 5,000,000 ₪ ואולי ביותר, גם נמנעה מצרף מידע על הכנסותיה ועל התנהלותה הבנקאית.

<u>טענות הנתבעת, בתמצית</u>

9. הפירוד בין ההורים הוא משנת 2012 ואז חיו הם כחילוניים והנה חזר האב בתשובה והרחיק ל.....

10. הקטינים לפני כ- 7 שנים טענו שהאב צועק עליהם, והבן בעל הצרכים המיוחדים חווה רגרסיה.

11. כשהאם אמרה שמסכימה היא להעברת המשמורת, לא נטל האב בפועל את הילדים.

12. מדובר בסרבנות קשר של הקטינה על פני שנים ולא בניכור מצד האם.

13. האב לא שילם דמי המזונות כסדרם ואין להתיר לו את התובענה כל עוד לא פרע חובות קיימים.

14. בשנת 2018 ביקשה האם לטפל בחידוש קשר, אך שירותי הרווחה אליהם פנתה לא סייעו.

15. האב "הרוויח ביושר" את הניתוק אותו הוא חווה והוא אינו יודע על הנעשה עם ילדיו.

16. לאם אין יתרת כספים, שכן היא צריכה לרכוש דירה ורכב ואילו האב אמיד הוא ובעל נכסים.

17. ביטול המזונות הוא עונש לקטינה.

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

18. המומחית דוקטור קיבנסון-בר-און החלה "מירוץ שדים" נגד האם והיא זו שגרמה לבית המשפט לחשוב כי עסקינן בניכור הורי.

19. בעקבות פסק הדין של בית המשפט המחוזי בחודש מרץ 2021 החלה הבת בטיפול פרטני, אך האב לא "חיזר" אחר הבת, שאין זה מתפקידה לרדוף אחר אביה.

20. מדובר בהליך סרק חסר תום לב מצד האב.

<u>דיון והכרעה</u>:

<u>מעט על העבר</u>

21. אגב **תמ"ש** 68117-05-18 כתבתי בעניינם של הצדדים ביום 17.06.2018 בין השאר כך, בפסק דין חלוט:

"בפני תובענה על-פי פקודת ביזיון בית המשפט שעניינה בשניים. ראשית, התעלמותה של הנתבעת מפסק דיני אשר ניתן ביום 25.04.2018 ואשר חייב אותה לשתף פעולה עם מכון "מפגשים", לאמור למצער להתייצב למפגש ולמפגשים שיקבע המכון, שנית, חיובה במחצית עלות המכון.

לאחר שהאזנתי לנתבעת היום גם עיינתי בבקשת דחיה ועל רקע הניכור ההורי הקיים בין הילדים לבין האב, ילדים שהם במשמורת האם, ברור לי שהנתבעת עשתה דין עצמי.

אומר בשניים. אדם אינו יכול להתעלם מפסק דין בנימוק שאין בידו לפרוע זאת ולכן, לא רק שאין הוא פורע אלא גם אין הוא מתייצב פיזית למפגשים וכך, נתפסת האם כמי שמבקשת להמשיך ולהאריך את הניכור ההורי.

בית המשפט אינו מסכים עם התנהלות של "אחת בפה ואחת בלב" – פעם אחת אומרת הנתבעת לבית המשפט כי תשתף פעולה עם חידוש הקשר ובפעם האחרת אין היא טורחת להתייצב לפגישה.

הרי יכולה היתה הנתבעת להגיע לפגישה ולומר שאין בידה ממון. אך לא זאת היתה, כנראה, כוונת המשיבה. היא, פשיטא, התעלמה מפסק הדין ולא התייצבה למפגש."

22. בעניינם של הצדדים ביום 06.01.2019 אגב **תמ"ש** 59564-12-18 כתבתי בין השאר כך, בהחלטה חלוטה:

"ביום 25.12.2018 הניח לפניי אב, תובענה שעניינה טיפול בניכור הורי לאחר שלמרות הליכים קודמים, עשרה תיקים קשורים בין הצדדים, נותק הקשר בינו לבין ילדיו מאז חודש מאי 2018 וכל שנעשה לא הועיל כדי לחדש את הקשר.

...

כבר בשנת 2013 עלה חשש שהאם היא בגדר הורה מנכר.

ניכור הורי הוא מצב בו לא מתקיים קשר בין קטין לבין הורה, מבלי שלדבר תהא סיבה שהאדם הסביר יראה בה בבחינת סיבה כבדת משקל, שיש בה כדי לנתק את הקשר ולהצדיק את ניתוק הקשר.

טענתה של האם כי האב נטש את ילדיו עוד בשנת 2012, פשיטא, אינה נכונה, שכן, האב באמת עזב את המשפחה ועבר להתגורר ב..... אלא שזכותו של הורה, גבר כאישה, לסיים את החיים המשותפים בזכות אוטונומית יסודית ואדם אינו צריך להיענש על כך גם לא על-ידי ילדיו, בניתוק קשר.

הטענה האחרת היא שהאב שינה אורחותיו והפך דתי, דתי קיצוני לשיטתה של האם.

מוטב שנבין ששאלות של אמונה, לאמור חזרה בתשובה או חזרה בשאלה, הן שאלות שביסוד חרויות הפרט לחופש הדת ולחופש מדת. בית המשפט לא יאמר להורה שהוא כפוי לנהל אורח חיים שאין הוא מאמין בו עוד, רק כי יש לו ילדים משותפים.

העובדה שהאב יוצא אל הרינה ואל התפילה לא תשמש הצדק בפי קטינים לומר "איננו רוצים לשהות עם אבינו", גם אם התפילה בסופי השבוע או בחגים נמשכת מספר שעות.

הדבר אינו משמש טעם בעל משקל וילד בן 9 או בן 12 לא יאמר "אינני חפץ לפגוש באבי, כי הוא מתפלל".

שב אני ומדגיש – הורה אינו יכול, גם אם בשתיקה, ליתן "ברכת דרך" לקטין לנתק קשר עם ההורה האחר כי אותו הורה עזב או חזר בתשובה.

מספרת לי או שמא אומר מזכירה לי באת כוח האם כי בשעתו טענו הקטינים לאלימות מצד אביהם. היו הדברים או לא היו – אין באותה אלימות נטענת משנת 2012 כדי להסביר מה טעם לא הפריעה האם לקשר עד חודש מאי 2018 ובכל מקרה אומר, כי אנו מכירים באלימות כאשר קיים ממצא כזה או אחר לעניין האלימות ולא כאשר הדברים נאמרים בעלמא דין ואולם, גם אם היתה אלימות כזו או אחרת בשנת 2012, אין הדבר צריך למנוע, שש שנים מאוחר יותר, קיומו של קשר בין האב לבין הילדים.

אוסיף ואומר שתדירות הקשר אינה השאלה שלפניי. יכול ואורחות החיים השונות יכתיבו תדירות קשר כזו או אחרת, גדולה או קטנה יותר, יכול וחידוש הקשר יכתיב מדרג "מתגלגל" של התפתחות הקשר – לא תדירות הקשר היא שמדאיגה אותי בשלב זה, אלא ניתוק הקשר ההולך ונמשך.

אמרתי בשעתו והדברים נכונים גם בבעיה שכאן, כי הורה שיש לו משמורת בקטינים, מלווה המשמורת באחריות מוגברת לדאוג לקיום הקשר עם ההורה האחר, שאם לא כן מוטל ספק בעצם יכולתו של המשמורן להיות משמורן.

לצערנו התופעה של ניכור הורי אינה כוללת בהכרח הסתה ישירה של הקטינים. הרבה פעמים מדובר בקטינים שכבר יודעים מה מצופה מהם ואין צורך לומר להם דבר וחושש אני ששומע אני "בין השורות" עדיין איזו מגמת "ענישה" נגד האב, יען כי עזב.

כך או אחרת, סבור אני כי אכן קיים חשש כבד שמדובר בניכור הורי. שכן, כל הסממנים מצויים. סיבות הנעוצות בעבר, טענות לאלימות, הסתתרות מאחורי הטענה כי הקטינים לא רוצים לפגוש את אביהם, התמשכות של זמן ללא קשר ועוד.

יחד עם זאת, כל העוסקים בניכור הורי מניחים לנגד עיניהם לעולם את המשפט הידוע בשם "מודה ועוזב ירוחם". במילים אחרות ובפרפרזה – אין פועלים זולת אם מזהירים.

אין בדעתי לקבוע בשלב זה סנקציות לאי קיום המפגשים. הרי אין אני מתכוון לסגור את התיק.
בכל רגע נתון יכול צד לבוא בבקשת סנקציות אם לא התייצב הצד שכנגד למפגשים ואו אז גם אתן דעתי אודות שאלת מקור הסילוק.

חפץ אני ליתן לאם הזדמנות להראות את אשר טוענת באת כוחה, להירתם והבוחן היחיד שיהא ניצג בפניה הוא שתקוים פגישה בין הילדים לבין האב לא יאוחר מחלוף 30 ימים מהיום."

23. באותו תיק ביום 19.03.2019 כתבתי בין השאר, בעניינם של הצדדים, כך:

"4. על-מנת שלא להאריך בהחלטה זו מפנה אני את הצדדים לשני פסקי דין אשר ניתנו. האחד, בעמ"ש (ת"א) 60592-03-15; השני ברמ"ש (י-ם) 55946-11-16.

שני פסקי הדין עוסקים בשאלות של ניתוק קשר בין קטין לבין הורהו, גם בשאלות של ניכור הורי ולמעשה החפץ לדעת את כללו של דין יפנה ויקרא שם. אין בדעתי אגב החלטה זו להפנות לכל אחד ואחד מסעיפי פסק הדין שהבאתי לעיל.

5. אומר כי ניכור הורי הוא התנכרות של קטין לאחד מהוריו ללא הצדק סביר.

6. אם צריך אב "להילחם" שבע שנים לקשר עם ילדיו וההסברים אשר ניתנים לי מתחלפים כפעם בפעם, אך הם כשלעצמם אין בהם כדי להצדיק ניכור הורי וראה, למשל, השאלה האם הילדים נותרים בבית כשהאב בבית הכנסת אם לאו או ההסבר כיום שמובא מפי הקטין בן ה- 16 ולפיו הוא במצוקה בגלל אביו, כי במכון "מפגשים" אין שומעים די את קולו.

7. אמרתי בעבר כי הכלל של שופט אחד למשפחה אחת "מייבא" אל תוך הדיון את ההיסטוריה המוכרת של המשפחה מתיקים קודמים.

8. אני סבור כי התופעה של שימוש בקטינים כדי להצדיק ניכור הורי אינה חדשה והורה אינו יכול "להסתתר" מאחורי כתפי הקטינים ובמיוחד כאשר הוא משמורן ולומר "אני רוצה, זה הם לא רוצים" וזאת כאשר הצדקת אי רצונם היא בנימוקים שנשמעים יותר כמס שפתיים מאשר כנימוקים רציניים.

9. *המטפלים בתופעת הניכור ההורי ואכן, אני סבור בהצטברות הנתונים הקיימת כעת, כי האם היא הורה מנכר, מחמת חרדות כנראה בלתי רציונאליות כלפי האב והרי היא עצמה טוענת למצבה הנפשי הקשה וכו', מכירים את התופעה ולפיה במקום מסוים כבר אין ההורה המנכר צריך לעשות דבר. ה"קטין" רץ לבד ועושה זאת בצורה בוטה הרבה יותר מאשר ההורה המנכר לפעמים וכדי כך יוצאים הדברים לעתים משליטה שלא תמיד גם ההורה המנכר יכול לסייע באמת להחזיר את ה"גלגל" אחורה.*

10. *גם אם כזה הוא המצב, עדיין, תפקידו של הורה משמורן והורה מנכר ביתר שאת, לשאת בעיקר האחריות, ליתן "ברכת דרך" ולעשות מעל ומעבר לתיקון המעוות.*

11. *כתבתי בעבר כי במסגרת הדין הקובע זכויות וחובות לקטין, קטין אינו רשאי גם אם אין למי מהוריו תרומה לעניין זה, להחליט שהוא מנתק את הקשר עם מי מהוריו.*

12. *אם זוכר אני נכון, המקרה שלפניי לא מקרה ראשון בו לכאורה מתקיימות הוראות בית המשפט, הקטינים מופיעים לטיפול והם, פשיטא, מסרבים להשתתף בו או "מדקלמים" כי אין הם רוצים בקשר עם אביהם.*

13. *למעשה, קריאת תגר על הדין ועל ההורה מצד קטין, האומר "לא אציית להחלטות בית המשפט ולא אציית לגורמי המקצוע" יש בה כדי גרימת נזק עצמאית לקטין והיא יוצרת בעיות עם גבולות, מעצימה את הקטין מעבר לצורך המציאותי בכך והפסיקה עמדה על הדברים ולא כאן המקום לחזור עליהם.*

14. *כאשר מכנה עורך הדין נקר ובהגינותו אומר הוא שמדובר בביטוי שלו, את שיטת הטיפול במכון אשר נקבע והומלץ על-ידי שירותי הרווחה כ"טרור" וכאשר אומרת האם במפורש כי צריך לטפל במקום אחר, למעשה מביעה האם בלשונה שלה ובקולה,*

בניגוד לדברי בא כוחה, אמירה מפורשת שאין היא מאמינה במכון ואינה רוצה לשתף פעולה עם אותם "מאיימים" ועוד.

15. *הפער בין עמדת בא כוחה של האם המבין שמשניתנה ההחלטה לטיפול צריך לציית לה והדרך היחידה לביטולה היא כדין, אני מבין את דברי האם כהבעת התנגדות פנימית לעצם הטיפול במכון.*

16. *בטוחני שהמסר של האם, הרואה במכון מקום אימים ובאב "דמון" מחלחל על נקלה על הקטינים והרי היא עצמה אומרת שהקטינים כועסים על אביהם כי הדין פוגע באם והרי לך ניכור הורי למהדרין, כך שלמעשה ניתן לסבור בקלות שצודק מכון מפגשים בהודעתו מיום 06.03.2019 כי למעשה לא רק שהאם אינה נותנת "ברכת הדרך" לחידוש הקשר בבחינת "אחת בפה לבית המשפט ואחת בלב", אלא שלמעשה אומר שזה כמעט כפי הדגם הקיים, היא אומרת במפורש שדעתה היא שאין להכריח את הקטינים להיות בקשר עם אביהם, יש להחליף את מקום הטיפול במקום טיפול אחר וכך, לעת הזאת וכמאמר העממי – "הפריץ ימות, הכלב ימות" והניכור ההורי יימשך לשנתו השביעית או השמינית.*

17. *צריך להבין שתחושתו הסובייקטיבית של הורה, ההופך את האחר ל"דמון" ומעצים דברים של מה בכך כדי ליצור צידוק לניכור הורי מוכרת בפסיקה ובמחקר והעובדה שלאם חרדות סובייקטיביות כאלה או אחרות, אין בה להצדיק את הניכור ההורי בו היא פועלת.*

18. *כאשר אומרת לי האם וכבר כיניתי את הדברים "מס שפתיים", כי צריך להיות קשר עם האב כדי שהילדים ילמדו לא לבסס מערכות הוריות כפי שהוא חווה, יש למעשה במילים "דמוניזציה" נוספת כלפי האב.*

19. כאשר נטען מפי האם במפורש כי הטיפול במכון "מפגשים" לא יעזור, יש בכך מעין הצהרה לאי שיתוף פעולה.

20. ער אני לכך שגילו של קטין הוא גורם משפיע וחשוב בדרך בה יש לטפל בניכור הורי או בכל ניתוק קשר שהוא.

כתבתי בשעתו כי כאשר פונה הורה לעניין ניכור הורי כאשר קטין בן 17, הדבר מאוחר מדי. מאליו ברור שהקטינה בכאן בת ה- 10 אינה יכולה להחליט שהיא לא מוכנה להיפגש עם אביה ולא יאופשר לאם לחבל בקיום המפגשים בכל דרך שהיא."

24. ב**תמ"ש** 17403-04-19 בעניינם של הצדדים כתבתי כך:

"לא כך הוא בניכור הורי ואחזור ואומר גם לאחר ששמעתי את הקטינים היום ואף פגשתי אותם בעבר, כי אין לי ספק שמדובר בניכור הורי מן הסוג החמור ומן הסוג שהגיע למצב בו הבכור ובעקבותיו אף אחיו, כבר "רצים קדימה" לבד, ספק אפילו האם האמא יכולה היום לעצור את "כדור השלג" אשר נוצר ושאין לי ספק שהיא זו אשר תרמה תרומה של ממש למצב אשר נוצר.

הרוצה להידרש להגדרת הניכור ההורי יפנה לעמ"ש (ת"א) 60592-03-15 וימצא הדים לדברים אשר אמרתי בכאן, בבחינת "התורה כולה ולא על רגל אחת".

שמעתי מהאפוטרופא לדין שהקטינים חשים שאין מקשיבים להם למרות המפגש הקודם ולכן שמעתי אותם גם היום.

הקטינים לא הסכימו אפילו לשבת למפגש בבית קפה ציבורי עם אביהם ולכן, כאשר אומרת לי האפוטרופא לדין כי חל אצל הקטינים "שינוי פאזה", אין אני מוצא לדברים הד בדברי הקטינים עצמם.

<u>אל יהא ספק וע"מ לקצר – בתיק עוד 11 תיקים קשורים ושוכנעתי לחלוטין כי מדובר בניכור הורי חמור וללא הצדקה, על תחושת "כל היכול" המאפיינת במיוחד את הבן הבכור</u>, שעל-פי דבריו שהוא לא מרגיש שבית קפה יעזור, שהוא לא מרגיש שהוא מוכן לפגוש את אביו, פשיטא לא ייציית הוא להנחיות בית המשפט ואף לא לאיש.

אין אני מתווכח על כך שהקטינים מנומסים, מצליחים, אפילו המחנך גויס לסיוע להצלת הקטין מן ה"דמון", האב. אלא שחלק מן הבעייתיות הקיימת בניכור הורי היא שקטין הופך בעלים על הדין, על עצמו ועל הוריו גם על אחיו והוא מחליט כי עד שלא ירגיש שהוא רוצה מותר לו לא לרצות, בין אם הדבר חוקי ובין אם לאו ועם כך אסור לבית המשפט להשלים.

אומר בא כוח האב כי האם אולי אינה משמורנית, אך היא בוודאי עדיין אפוטרופא ובבחינת מי שמספקת לקטינים "מקלט" לא רק בביתה אלא אף ברגשותיה ולמעשה צודק הוא – אנו נמצאים במקום בו הסרבנות היא טוטאלית אפילו לשמוע את האב.

אם תרצה, תתקדם מכאן ותאמר שספק בעיניי האם האמא ראויה בעיניי להיות משמורנית והאב אינו יכול בשלב זה להפעיל זכויותיו כמשמורן, גם אם נזכור כי משמורנות היא האחריות על קיום חיי שגרה של קטין ודאגה לצרכיו, לא בהכרח חלוקה כזו או אחרת של זמני שהות ואיש לא דיבר על עקירתם של הקטינים באופן מוחלט ממרקם חייהם. הבעיה כולה נעוצה בסרבנות המוחלטת של הקטינים לקיים קשר ולו קלוש וכלשהו עם אביהם ובחוסר רצונה ויכולתה של האם שיתקיים קשר כזה,

שכן התרשמתי שגם דבריה בעבר והיום בעניין זה אינה אלא "מס שפתיים", שכן האם מאשימה את האב במצב אשר נוצר ובבחינת "קלאסיקה" של ניכור הורי – כל טיפול נכשל מהרגע שניגש הוא לשלב של יצירת קשר בפועל וכך, אם כבר מתקיים מפגש, הולכים הקטינים אל אביהם עם מכשיר הקלטה."

25. ביום 10.11.2019 אגב **תמ"ש** 58591-06-19 הפחתתי את החיוב במזונות של שני אחיה של הבת, בכותבי בין השאר כך:

"אמרתי בעבר כי להתרשמותי לא יצאה האם ידי חובתה למנוע את הניכור ולמנוע את התופעות בהן נוכחנו, של העצמת אירועים של מה בכך כצידוק לביצוע הנצחת הנתק בקשר.

אמרתי את דבריי בפסקי דין קודמים בעניינם של הצדדים ואין צורך לחזור על כך.

בכל מקרה, צודקת האם כשאומרת שהמצב כיום הוא כזה שההתנגדות העזה כבר נובעת מן הקטינים עצמם – אלו "שקעו" בתוך הליך הנתק עד מעל לצווארם ולמעשה, מה שראשיתו היה בהורה הפך את הקטינים עצמם לקטינים מנכרים.

כאמור, לא צריך אני לדאוג יתר על המידה אשר לפרנסתו של הקטין האמצעי לאור הקצבה לה הוא זוכה ומשסבור אני ולו בשל מידת האשם שייחסתי לאם בעבר, שמן הראוי להותיר חיוב מזונות מינימאלי שבמינימאלי לטובת הקטינים, בבחינת אמירה בקול רם וברור כי אביהם של הקטינים אביהם הוא והתנהגותם – מחיר לצדה.

אומר עוד לצורך הרקע הכללי, כי כתב הגנתה של האם לא עסק בהכנסותיה ובמצבה הכלכלי.

ריבוי החלפת עורכי הדין של האם מדבר בעד עצמו לעניין יכולתה להתקיים, היא מתגוררת בדירה יקרה ואומרת בהגינותה שלא עבדה מזה שנים וכי פרנסתה על בני משפחתה.

בהינתן, אפוא, כתב ההגנה וטיעוניה של האם כי לא היא ההורה המנכר ומדובר ברצונם של הקטינים עצמם, מה גם שלשיטתה נובע מהתנהגות האב, סבור אני כי אכן יש להפחית את המזונות.

נושא התנהגותו של האב נבחן על ידי לעומק בשעתו, גם בשיחותיי עם הקטינים, גם בבירור התיקים עצמם והוא מצא ביטוי בפסיקותיי השונות ואולי אביא כדוגמא שהעובדה שפלוני הולך למספר שעות להתפלל בסוף השבוע אינו מצדיק נתק בקשר בין ילדיו לבינו ולמעשה נוצר מצב שהילדים כביכול "מחפשים" את חטאיו של האב יותר מאשר החטאים קיימים בעצמם או שהם בעלי משקל.

סוף דבר. אני מורה כי החל מיום 26.06.2019 יפחת סך המזונות המשולם לבן ... לסך 850 ₪ לחודש ולאור הקצבה יפחת סך המזונות המשולם לבן ..., לסך 750 ₪ לחודש, גם בהינתן גילו הצעיר יותר.

לאור השלב אליו הגיע ההליך איני עושה צו להוצאות"

26. אקצר ואומר, כי "מס השפתיים" ששילמה האם באומרה כי תסייע בחידוש הקשר לא הועיל במאומה, גם הפניה לטיפול של הקטינה לא הועילה (וראה: **תמ"ש** 63250-05-20 מיום 03.08.2020).

27. באותו תיק, ביום 01.12.2020 כתבתי בפסק דין חלוט, בין השאר כך:

" תיק זה, ה- 15 במספר בין הצדדים, בפרשה שראשיתה עוד בשנת 2013 הוא תובענה שהוגשה ביום 27.05.2020 – תביעתו של אב לחידוש קשר בינו לבין בתו, כיום כבת 12.

התביעה נפתחת במילים שהושמעו לפניי גם היום ולפיהם האב אינו יכול לוותר על ילדיו.

אלא שחוסר רצונו של האב לוותר על ילדיו ומה שאירע ב"שטח" אינם נפגשים ו בעטיה של האם.

שלושה ילדים נולדו לצדדים ושוב, שוב ושוב, בטענה לאירועים של מה בכך אשר אירעו לפני עשר שנים ויותר כביכול, פועלת האם בהתמדה שלא יהא קשר בין האב לבין ילדיו.

שני הבנים הם בבחינת " מקרה אבוד" – זה שבגר, זה שעוד לא בגר. אומרת האם היום " כל המשפחה מתנגדת לכל טיפול" ולמעשה היא משקפת את האמת לאמיתה – האם והילדים בבחינת " מחנה" אחד, הפכו את דמותו של האב לרעה," דמונית" וכל המשפחה שנים על שנים עוסקת בהכחדת דמותו.

מסכמת האם היום שבע שנים של דיונים בתיקים שונים שמא אומר מבחינתה שבע שנות הצלחה, באמירה כי טיפולים שמטרתם לחדש את הקשר בין מי מהילדים לבין האב הם טיפולים מאיימים שכל המשפחה מתנגדת להם ורק טיפולים שלא יעסקו בחידוש הקשר, לו היו ניתנים בעבר, לא היו הם טיפולים מאיימים ובכלל, היא מתנגדת לזכותם של בתי המשפט להתערב בסוגיה.

מבחינה חוקית מדובר בבוחן מציאות לקוי לחלוטין שמא אומר במפורש כי מדובר בהתנהגות שאינה כדין. אלא שבדרך לקיומו של החוק יש צורך להביט שוב ושוב ובראשונה בקטין עצמו.

התובענה שלפניי מביעה ייאוש של האב באשר ליכולתו לראות אי פעם את בניו והיא, בעצם, מעין תקווה נואשת שיהא לו קשר עם בתו.

כאשר אומרת האם שבשעתו, בשל התנהלותה, גם אמירתה המתריסה שייקח האב את המשמורת – לא כך עשה האב – כדאי לבחון את טענתה זו בראי העובדות.

האיום שאיימה האם בשעתו, וראה גם את דבריה במי מהדיונים, איומים מבאי כוחה היה, בעצם, אמירה רגשית מתריסה. "טוב, אז שייקח הוא את הילדים" תוך שהאם ידעה היטב שאין סיכוי שהילדים יישארו בביתו של האב גם אם ילכו עמו ביום הראשון, בלא ליווי טיפולי ולכן ההוראה להעברת המשמורת ניתנה כפי שניתנה.

הליכתה של האם למשטרה כדי ששוטר יעביר את המשמורת בשעתו, אולי מעידה כאלף עדים על הכוונה להראות לקטינים מי הוא הרע ומי הוא הטוב. אלא שסוגיה עצובה זו היא כבר מאחורינו.

דיון זה הוא השלישי המתקיים בתיק.

אומר כי ביום 03.08.2020 (עמוד 2, מול שורה 10) הציעה הנתבעת חוויה מתקנת בתמיכה של המשפחה כולה בטיפול, לפיו הציעה טיפול דיאדי.

כאשר היום נשקל טיפול פרטני לקטינה ללא קשר לחידוש הקשר עם האב, גם אז אומרת לי הנתבעת כי לא היתה לה שום כוונה ליתן טיפול, כי כל המשפחה מתנגדת לבתי משפט ולטיפולים.

בסופו של הדיון, תוך שאני מצביע על כישלונו של מכון "מפגשים" בעטיה של האם, נשקלה כבר המלצתה של האפוטרופא לדין ליתן טיפול רגשי לקטינה. כבר אז אמרתי, על בסיס דברי הצדדים ובניסיוני מתיקים קשורים, כי האם לא תשלם ולא תשלים עם ההחלטה השיפוטית וטיפול לא יהא, אך הפניתי את הצדדים לגברת רות רוזן למתן טיפול פסיכולוגי ואני מבין כי טיפול כזה לא ניתן, בבחינת אני בהחלטתי והאם בשלה.

כך או אחרת, לאור דברי דוקטור רוזן, הועברה הסוגיה לדוקטור ענבל קיבנסון-בראון כדי לטפל בניתוק הקשר וכעת מונחות לפניי גם חוות דעתה גם עמדת האפוטרופא לדין, לפיהן אין מה לשקול חידוש קשר טרם תקבל הקטינה טיפול פרטני הדרוש לה, בשל מצבה הרגשי.

אם תרצה, תקרא את חוות הדעת כאומרות שנזק ייגרם לקטינה אם אורה לאלתר על חידוש הקשר וכזאת מבין גם האב, כשכל רצונו הוא שאותו טיפול פרטני מדובר אכן יינתן לקטינה.

שנים חולפות וחולפות משנת 2013, לעתים אומרת האם שיינתן טיפול ואינו ניתן, לעתים אומרת היא כפי שאומרת היום, שהמשפחה כולה מתנגדת לטיפולים כלשהם והשאלה היא האם לכפות על הקטינה טיפול פרטני כאשר ה"משפחה" כולה "מגויסת" כדי לקבל טיפול כזה.

לשיטתו של האב צריך אני לכפות את הטיפול הפרטני ולשיטתי, בהינתן המצב הקיים ספק גמור האם מן הראוי לעשות זאת, ואסביר.

אם אכפה את הטיפול תוך כפיית מימונו בקיזוז מדמי המזונות, במקרה הטוב תאולץ הקטינה ללכת לטיפול ויהא לה קשה לפתוח את סגור ליבה ולאחר מכן, בשאר ימי השבוע היא תעמוד בכפל נאמנות עם ה"משפחה" – לאמור הבנים והאם המבקשים ממנה לדאוג כי הטיפול ייכשל ובמקרה הרע תעשה האם את שהיא אומרת – לאמור, מתנגדת לכל בתי המשפט ולהחלטותיו.

במילים אחרות: הגענו ל"מבוי סתום" ממנו לא יראה האב את יוצאי חלציו, זולת אם תוצא הקטינה מאותה "משפחה" ואין הדבר קל כלל ועיקר.
בתבונתו גם האב מבין כי מצב כזה יכול להיות הרה אסון רגשית ונדמה לי כי כפיית טיפול על הקטינה אינה יכולה להיעשות אלא בנסיבות של חוק הנוער (טיפול והשגחה) ומבקש אני מפקידת הסעד בעיריית תל-אביב יפו ליתן דעתה על הסוגיה."

28. יכולתי להביא עוד כהנה וכהנה ואולם, די בכך כדי שאקבע בשניים לעניין המצב המשפטי והעובדתי:

- ראשית, לא רק שהאם היא הורה מנכר ולא הועילו כל המאמצים והקביעות לעניין זה חלוטות הן.
- שנית, אין עוד כל תקווה ותוחלת לאחר שמוצו האפשרויות לחידוש הקשר בין הבת לבין האב. לצורך העניין האב אינו אלא מקור כספי בעיני האם והילדים, ולדמותו כאב, אין שום מקום (זולת לרעה) בחיי ילדיו ובכללם הקטינה.

29. זה זמן רב אין האם צריכה לטרוח רבות על הניכור, הילדים כבר הטמיעו זה מכבר את הנדרש, רגשית אין הם יכולים לסגת מעמדתם וכך יכולה היתה (ועודנה) האם לטעון "זה לא אני, זה הם" (וראה לעיל).

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

30. ואולי שכחה האם כי כאשר נובעת סרבנות הקשר מאשמת הקטין, קל יותר להפחית או לשלול מזונותיו (וראה: עמ"ש (חיפה) 41465-10-17 **ש. נ' ש.** {פמ"מ – 25.10.2018}).

<u>על כללו של דין</u>

31. במצב המצער בו כלו כל הקיצין גם התקוות לחידוש הקשר, נפתחות בפני ההורה הנפגע שתי אפשרויות מקבילות והוא יכול לנקוט בשתיהן:

- האחת, כגון התובענה שלפניי, היא עתירה להפחתת או להפסקת החיוב במזונות.
- האחרת היא תובענה נזיקית ו/או חוזית לפיצוי בשל הנזק שנגרם.

32. אביא מעט מאשר כתבתי ב**תלה"מ** 51455-03-12 שערעור עליו נדחה, לעניין האפשרות השניה:

"6. כך או אחרת ולו מכוח הגדרת כתב התביעה, בוודאי שמדובר בתובענה נזיקית, אף שסבור אני כי אף פנים חוזיות לה (וראה. רע"א (חי') 16017-06-18 המוסד לביטוח לאומי נ' פלוני {פמ"מ – 21.08.2018}), על האסמכתאות המובאות שם.

7. מאליו גם ברור גם, בראי הלכת רע"א 8368/18 פלונית נ' פלוני {פמ"מ – 11.02.2020}{להלן: "רע"א 8368/18"}), כי מדובר בתובענת נזיקין, האופיינית לסמכות בית המשפט לענייני משפחה.

...

21. בעיקרון, לא ימהר אף לא ישוש המשפט להיכנס אל תוך האוטונומיה של המשפחה (וראה. ע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, מט(1) 221 {פמ"מ – 22.02.1995}).

22. אלא שישנם תחומים ומקרים בהם מתערב המשפט, בכללם סרבנות גט על נזקיה (וראה. בע"מ 3151/14 פלונית נ' פלוני {פמ"מ – 05.11.2015}); הוצאת לשון הרע (וראה. דנ"א 7325/95 ידיעות אחרונות נ' קראוס, נב(3) 1 {פמ"מ – 29.06.1998}); הפרת חובת ההגינות (וראה. רע"א 1554/16 אבן ישראל בע"מ נ' שולמן {פמ"מ – 05.06.2016}), גם הגשת תלונות שווא ואין מדובר ברשימה סגורה.

23. ביקשה המדיניות השיפוטית הרצויה למנוע ככל האפשר התדיינות בנזיקין בין בני משפחה (וראה. עמ"ש (מרכז) 56871-01-16 מ. ז. כ. נ' ע. ז. כ {פמ"מ – 28.02.2017}), אך בסופו של יום לא מועטים התחומים בהם מוגשות תובענות שכאלו, אף צולחות (וראה. "רע"א 8368/18", לעניין תביעות נזיקין בשל אלימות או פגיעה מינית).

24. התערבות המשפט נעשתה הן לעניין הפרת חובה חקוקה (וראה: ע"א 7735/14 ורדינקוב נ' אלוביץ {פמ"מ – 28.12.2016}), הן לעניין פגיעה באוטונומיה (וראה. בג"צ 6051/95 רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה, נא(3) 289 {פמ"מ – 24.06.1997}), הן לעניין עוולת הרשלנות (וראה. ע"א 5049/91 קופת חולים של ההסתדרות הכללית נ' רחמן, מט(2) 369 {פמ"מ – 09.07.1995}) ולא רק לעניין גרימת נזק גוף.

25. בראי הצעת החוק אשר אושרה בקריאה ראשונה זה מכבר (וראה. "הצעת חוק הורים וילדיהם", התשע"ה – 2014), מבין המשפט את זכותם של שני ההורים להיות בקשר עם יוצאי חלציהם, כזכות יסוד טבעית, אשר כונתה בשעתו על-ידי כבוד השופט מ. חשין "קול הדם" (וראה. דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, נ(1) 48 {פמ"מ – 15.08.1995}).

26. זכות זו זכתה באחרונה גם להגנה מוגברת, על דרך פסיקת בתי המשפט השונים, לעניין ניכור הורי (וראה. בע"מ 5451/19 פלונית נ' פלוני {פמ"מ – 22.08.2019}).

27. אם תרצה תאמר כי חתירה של הורה אחד לניתוק הקשר בין קטין לבין הורהו השני וללא צידוק אינה רק בניגוד לטובת הקטין, אלא אף מעשה בלתי חוקי (וראה. תלה"מ (ת"א) 49688-02-19 ל. פ. נ' נ. פ. {פמ"מ – 10.03.2019}, כך קבעו גם בית המשפט העליון ובית המשפט המחוזי.

28. לעתים, גם אם אין ניתוק הקשר בין הורה לבין ילדו נכנס בגדר תחומי פקודת הנזיקין, אזי נכנס הוא בגדר מה שכיניתי בעבר "הפרת החוזה המשפחתי" (וראה. תמ"ש (ת"א) 1353-09-10 י. כ. נ' ש. כ. ק. {פמ"מ – 27.09.2012}) על חובת ההגינות הגלומה בחוזה המשפחתי."

33. טענות סרק או תלונות שווא על רקע מניעת קשר מזכות כמובן את הנפגע בפיצוי (וראה למשל: **ה"ט (נצ)** 14084-12-14 כבוד השופט אסף זגורי).

34. משקבעתי כי האם היא הורה מנכר ואומר אפילו הורה מנכר מובהק, זה המתריס, שאינו משתף באמת פעולה ללא טעם ממשי או סביר וכו', כדאי אולי לחזור ולהסביר מעט על הניכור ההורי.

35. וכך כתבתי ב**תלה"מ** 51455-03-17, שם:

"

1. על הניכור ההורי, בבחינת מעשה שלא ייעשה, מצאנו כבר בפסיקה (וראה. עמ"ש (ת"א) 60592-03-15 ק. ל. נ' י. פ. {פמ"מ – 08.06.2015} כבוד השופט (כתוארו דאז) ש. שוחט, עע"מ (ת"א) 33/96 פלוני נ' פלונית {פמ"מ – 25.07.1996}, ע"מ

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

(ת"א) 90/97 מורן נ' מורן {פמ"מ – 13.10.1998}, ע"א (ת"א) 2891/99 פלונית נ' פלוני {פמ"מ – 10.11.1999}).

2. וכך כתב, בין השאר, כבוד השופט ש. שוחט.

"

1. להכרה פורמלית, מפי בית המשפט העליון, זכתה התופעה ברע"א 3009/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נו (4) 872. בפרשה זו הוכרה הן התופעה של ניכור הורי, הן תסמונת הניכור ההורי כהגדרה מתודית של תופעה קיימת. בית המשפט קבע כי התופעה גורמת לסכנת ניתוק של הילדים מאחד ההורים בד בבד עם תלות יתר בהורה האחר. בית המשפט לא נדרש לאבחון התופעה והטיפול בה, הגם שמציין הוא את הוצאת הילד ממשמורתו של ההורה המנכר למשמורתו של ההורה המנוכר כפתרון המוצע על ידי גרדנר במקרים חמורים של התסמונת, ומשאיר זאת, בעקרון, לאנשי המקצוע. ההכרה לא שונתה גם בדיון הנוסף שהוגש על פסק הדין, הגם שהתוצאה התהפכה (דנ"א 4041/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נח (6) 246). בפסקי דין מאוחרים לפרשה זו לא נעלמה מעיני בית המשפט העליון הביקורת שנמתחה על תורתו של גרדנר (בע"מ 5579/07 פלוני נ' פלוני, 7.8.07). עם זה, בית המשפט העליון לא מצא לנכון לדחותה, אך הבהיר, כי יש לנקוט משנה זהירות בקביעה כי אכן היא מתקיימת במקרה נתון וכי "לשם קביעת המצב לאשורו יש להסתייע בבחינתם של הגורמים המקצועיים האמונים על כך, תוך בדיקה ביקורתית של בית המשפט את המסקנות שהוגשו לו" (בע"מ 6327/08 פלוני נ' פלונית, 10.9.08).

2. אשר לדרכי הטיפול - בהתאם לרמת התופעה – מהקל אל הכבד – קביעת הסדרי משמורת מדויקים בין ההורים והקפדה על קיומם, טיפול בילד על ידי גורם חיצוני תוך השארת הילד בסביבתו של ההורה המנכר, ניתוק הילד לחלוטין מההורה המנכר והשמתו אצל אדם שלישי או העברתו להורה המנוכר (רע"א 3009/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נו (4) 872 וכן ע"א (ת"א) 2891/99 פלונית נ' פלוני, (10.11.99)".

3. אתקדם ואומר כי זכויות ההורות בבחינת "קול הדם" (וראה. דנ"א 1892/11 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, סד(3) 356 {פמ"מ – 22.5.2011}), אינן רק זכויות יסוד (וראה חוק יסוד כבוד האדם וחירותו), הן גם נובעות מחוק ספציפי, לאמור חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשל"ב - 1962 הקובע, בין השאר, כך.

"15. אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם, וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו, והסמכות לייצגו".

4. על הזכות והחובה להיות הורה נוסף כמובן עיקרון העל המלכותי של טובת הילד, וטובת קטין אינה שלא להיות בקשר עם שני הוריו באין צידוק של ממש לכך, אלא להימנע מהורות פתוגנית על נזקיה (וראה. תלה"מ (ת"א) 49688-02-19 ל. פ. נ' נ. ב. פ. {פמ"מ – 22.08.2019}) וכן ראה (ארגון הבריאות העולמי).

5. הדברים מביאים אותי לפסק דינו של כבוד סגן הנשיא (כתוארו דאז), השופט נ. שילה (ראה. תמ"ש (ת"א) 3970-06-15 פלונית נ' פלונית {פמ"מ – 26.08.2016}), שם חויבה אם בפיצוי בסך 36,000 ₪ בגין רכיב עוגמת הנפש אשר גרם ניכור הורי.

6. וכך כתב כבוד השופט נ. שילה, בין השאר.

"1. בתמ"ש 13993/02 <u>פלוני נ' פלמונית</u> (15.2.07) קבע כב' השופט אלבז, כי כאשר אם גורמת לניכור הורי ולסרבנות קשר, היא עוולת בעוולת רשלנות והפרת חובה חקוקה. נפסק בין היתר כי.

"... אין ספק שבמקרה בו נמנעים מפגשים בין הורה לבין בנו או בתו הקטינים, עלול הדבר לפגוע בקשר ההורי ובמקרים חמורים יותר, אף להוביל לניתוק הקשר הטבעי ביניהם. במקרים אלה, הנזק לקשר הורה – ילד, עלול אף להיות בלתי הפיך, דבר המונע מההורה למלא את תפקידו הטבעי כלפי יוצא חלציו. כאשר מניעת הקשר הינה זדונית ונעשית במכוון על ידי ההורה השני, קל וחומר שיש לצפות את התרחשות הנזק... בהעדר סיבה מוצדקת, על הנתבעת לאפשר לתובע להיפגש עם הקטינה ולהביא לקשר נורמטיבי ביניהם... הקטינה החלה לפתח כלפי התובע סרבנות... מונעת ממנו מידע על חייה, מסרבת לקבל ממנו מתנות ולטענת האם, אף מסרבת להיפגש עמו. אין ספק שדברים אלה הסבו לתובע עוגמת נפש... עומדת לתובע עילה נזיקית כנגד הנתבעת או מחמת רשלנותה או מחמת הפרת חובה חקוקה".

2. *בית המשפט אף מתייחס לטענה, כי אם האם תצטרך לשלם פיצויים לאב, יישארו לאם פחות כספים למחייתה של הקטינה והקטינה תפגע. כב' השופט אלבז דוחה טענה זו וקובע כי.*

> *"התופעה של מניעת קשר בין הורה לילדיו, אשר כונתה לעיתים בפסיקה כ"תופעת הניכור ההורי", היא רעה חולה שיש לעקור מן השורש. לעיתים, הפגיעה בכיסו של ההורה המנכר, היא הדרך היחידה בה ניתן להתמודד עם בעיה זו ועל כן, קבלת עמדתה של הנתבעת בעניין זה, תבטל אפשרות להשתמש בכלי המעשי היחיד הקיים".*

3. *במקרה הנ"ל נקבע, כי לאב אשם תורם ולכן נפסקו לטובתו פיצויים בסך של 10,000 ₪ בלבד.*

4. *יש שסוברים כי יש להשתמש בכלי של הפיצוי הנזיקי במשורה. כב' השופט ויצמן ציין בתמ"ש 658-02-10 <u>ס.ש. נ' י.ק.</u> (15.12.11) כי.*

> *"על אף שדרכן של תביעות נזיקיות אינה נעצרת על מפתנו של בית המשפט לענייני משפחה, הרי שאין לאפשר להן מסלול אוטומטי ו"חלק" ועל בית המשפט לדקדק ולבחון היטב, נוכח טיבו וטיבעו של התא המשפחתי, האם מתן הסעד הנזיקי הינה הדרך הראויה להתמודד עם התובענה שהונחה לפתחו. כאשר עסקינן בתביעה נזיקית שעניינה נזק אשר נגרם כתוצאה מהפרת הסדרי ראייה, נראה כי איזון נכון בין האינטרסים הנזכרים לעיל, יהא במתן סעד מתוך דיני נזיקין אך ורק באם עסקינן בהפרה משמעותית וגסה של הסדרי*

הראייה אשר נעשתה בזדון ותוך קיפוח מוחלט של טובת הקטין וזכויותיו של ההורה האחר, וכן אחר שנוודא כי אין בנמצא סעד חלופי אשר יהא בו מחד לרפא את הנזק ומאידך, לא לפגוע פגיעה יתרה במרקם המשפחתי".

ראו גם ד"ר בנימין שמואלי, תביעות נזיקין בין בני זוג – התדיינות או חסינות, מחקרי משפט כו (2011) עמ' 139.

וכן. ד"ר בנימין שמואלי, מפגשים ועימותים בין דיני הנזיקין לדיני המשפחה הדתיים והאזרחיים. המעגלים השונים של תביעות הנזיקין במשפחה ,אסופת מאמרים במלאת 20 שנה להקמת בתי המשפט למשפחה בישראל (דצמבר 2015), עמ' 207.

5. *על אף הצורך בשימוש בכלי הנזיקי בזהירות, לא נרתעו בתי המשפט מלפסוק פיצויים להורה שנפגע מניכור הורי שגרם ההורה השני. לדוגמא, כב' השופט מרכוס קבע בתמ"ש 6423/02 <u>א.ל. נ' ש.ה.</u> (20.11.11) כי במקרה שבו האם תרמה תרומה מסוימת לניכור ההורי, כאשר מגעה מלעודד קשר סדיר של הילדים עם האב, לא עדכנה את האב במצבם הרפואי של הקטינים ובמצבם החינוכי במוסדות הלימוד ולא הודיעה לו על מעברה לעיר אחרת, מגיעים לאב פיצויים. באותו מקרה נקבע, כי לא הוכח שהשתת הפיצויים תגרום לפגיעה בקטינים ומאידך נקבעה אחריות תורמת של האב בשיעור של 25% ונפסקו פיצויים בסך של 15,000 ₪ שישולמו בעשרים תשלומים שווים ורצופים.*

6. *כמו כן, כב' השופטת מימון בתמ"ש 48750-07-12 <u>י.ש. נ' צ.כ</u> (19.2.14) פסקה פיצויים במקרה של ניכור הורי, בסך של 50,000 ₪ בגין עוגמת נפש. נקבע באותו מקרה כי.*

"אף לעניין הקשר בין הורה לילדו, שכן קשר זה הוא דבר כה בסיסי ומובן מאליו ומצוי ברובד נפשי כה עמוק, שלא יכול להיות ספק בכך שהורה אשר קשר זה נמנע ממנו, סובל נזק רגשי כתוצאה מכך, וזאת גם מבלי שיש צורך בהוכחה על עצם קיומו של הנזק".

7. *כפי שציינה כב' השופטת בן דור ליבל בתמ"ש 9120-02-13 <u>ל נ ו</u> (ניתן ביום 2.4.15):*

"מניעת קשר בין הורה לילדיו כתוצאה מהסתתם נגדו היא תופעה פסולה וחמורה מאין כמוה הפוגעת במישרין בטובת הקטין וההורה המנוכר ובזכויותיהם הבסיסיות והיסודיות. היא כרוכה בפגיעה קשה וכואבת בהורה המנוכר, הנותר במקרים קיצוניים, כמו שטוען התובע כאן "כהורה שכולו עול בחיי ילדיו". כבודו ורגשותיו נפגעים, וזכותו לחיי משפחה נפגעת אף היא. משכך מצדיקה היא התערבות משפטית כדי למגרה".

ראו גם: רמ"ש 21786-07-15 <u>פלוני נ' אלמונית</u> (ניתן ביום 28.10.15 ע"י כב' סגן הנשיא השופט משה דרורי).

8. *כשם שתביעות הנזיקין שמוגשות ע"י מסורבות ומסורבי גט, סייעו ומסייעות לביעור התופעה של עיגון, הוא הדין במיגור התופעה החמורה של סרבנות קשר. יידע כל הורה מנכר, כי לא ניתן להשתמש בנשק של הסתה וניכור הורי. כשם שהגט לא יכול לשמש כלי ואמצעי להשגת הישגים רכושיים או אחרים במסגרת מאבק הגירושין, כך לא יכול הורה, לרתום את ילדיו ולהשתמש בהם ככלי לניגוח הצד*

השני או כאמצעי למימוש נקמה ו"ענישה". הורים צריכים לדעת, כי הם ישלמו מחיר כבד אם יתברר שהם בזדון, הסיתו את הקטין כנגד ההורה השני.

לעניין השפעת תביעות הנזיקין על מיגור תופעת סרבנות הגט ראו. פרופ' עמיחי רדזינר, "לא המדרש עיקר אלא המעשה. על סידור גיטין לאחר תביעות נזיקין ועל מדיניות הפרסום של הפסיקה הרבנית, <u>משפטים</u> מה (תשע"ה), עמ' 5.

9. כפי שפורט לעיל, יש לעקור מן השורש את תופעת הניכור ההורי. הנזק שהיא גורמת לקטינים ולהורה המנוכר הוא נזק שאין לו שיעור.

7. לעניין נזקי הניכור ההורי וכאמור נתנה דעתה גם כבוד השופטת א. בן דור-ליבל וכך כתבה היא, בין השאר, אגב תמ"ש (י-ם) 9120-02-13 ר. נ' ו. {פמ"מ – 02.04.2015}:

"31. <u>סעיף 15</u> ל<u>חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות</u>, התשכ"ב-1962 (ולהלן: "חוק הכשרות"), קובע כי אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכיו של הקטין, וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו.

32. כבר נכתב רבות על חשיבות הקשר שבין הורה לילד והזכות של הילד לגדול ולהתחנך על ברכי ההורה, כמו זכות ההורה לגדל את הילד ולחנכו ולקיים כלפיו את חובותיו כהורה. הטיבה לתאר זאת כבוד השופטת פרוקצ'יה ב<u>רע"א 3009/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נו</u>(4) 872, 893 (ולהלן: "פרשת פלונית"):

לפני כבוד השופט ארז שני

"המשפט רואה בקשר שבין הורה לילדו זכות טבעית בעלת ממד חוקתי, שלה שני פנים. האחד – זכותו של כל ילד להיות נתון למשמורת הוריו ולגדול ולהתחנך על־ידיהם, השני – זכותו של הורה, מכוח קשר דם, לגדל ולחנך את ילדו במשמורתו ולקיים כלפיו את חובותיו כהורה. בצד החובה לדאוג לבריאותו ולרווחתו של ילדו קנויה להורה זכות כי הוא ולא אחר יקיים את החובות הללו" (ההדגשות במקור – א.ב.ד).

את ההיבט של זכות ההורה לקיים את חובותיו כלפיו ילדו כזכות חוקתית כביטוי ל"קול הדם" ביטא כבוד השופט ברק בע"א 577/83 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד לח(1) 461, 467):

"זכותו המשפטית של ההורה היא כי הוא, ולא אחר, יקיים את החובות כלפי ילדו... זכות זו של ההורים היא זכות קונסטיטוציונית חשובה, שכן היא מהווה ביטוי לקשר הטבעי – 'קול־הדם' ... – שבין הורים לילדיהם...".

אמנם דברים אלה נאמרו בהקשר של הוצאת קטין ממשמורת הוריו במסגרת צו נזקקות, ואולם אין בכך להפחית מעוצמתם בהקשרם הראשוני בזכות ובחובה הבסיסית והיסודית של הורה ליטול חלק במהלך חייו ילדו. בהקשר זה יפים דבריה של השופטת פרוקציה בהמשך פסה"ד בפרשת פלונית (רע"א 3009/02, שם, בעמ' 895):

"זכותם של הורים וילדים למימוש קשר הדם הטבעי ביניהם קיימת גם במסגרות משפחתיות שעברו שבר וקרע עקב פירוד ההורים, ומקום שמכורח נסיבות שאירעו נבצר משני ההורים לגדל את ילדם במשותף. גם כך, וגם מקום

שהמערכת המשפחתית נדרשת להתמודדות קשה עם אילוצים שונים הנובעים ממצוקת הפירוד..".

33. החובה לדאוג לשלום הילדים, כמו גם האחריות לקיום הקשר של הילדים עם כל אחד מההורים, על כל המשתמע מכך, חלות על ההורים, שניהם ביחד וכל אחד לחוד. הפסיקה שבה והדגישה כי טובת הילד כוללת גם את הזכות הבסיסית שלו לקשר עם שני הוריו, ועל ההורים מוטלת האחריות להבטחת הקשר עם ההורה האחר. יפים לעניין זה דבריה של כבוד השופטת סביונה רוט לוי בע"מ 1034/01, 26:

" כבר הודגש ע"י הרכב ביהמ"ש המחוזי בת"א, שבו נטלתי חלק, לא אחת, כי הזכות של ילדים לקשר עם שני ההורים הינה זכות בסיסית של קטינים המודגשת גם באמנה בדבר זכויות הילד 1989 (כתבי אמנה 1038 כרך 31 עמ' 221 בסעיפים 7, 9(2), 10(2) ו - 18). ואוסיף על כך כי במקביל לזכות זו של ילדים, מוטלת אחריות על ההורים לקיומו של קשר זה עם ההורה האחר, שכן אי קיום הקשר לא רק שפוגעת היא בעקרון טובת הילד, שהוא העקרון השולט בכל החלטה הקשורה בקטינים. היטיב לבטא זאת מ"מ הנשיא השׂ ש. ז. חשין, כאשר עוד לפני קרוב ל - 50 שנה, אמר את הדברים הקולעים הבאים:" טובת הילד כוללת גם חינוך טוב, הכשרת הלב לנימוסים נאים, לדרך ארץ בפני אנשים קרובים ורחוקים, וביחוד לכיבוד אם ואב. ההורים חייבים להיות אנשי המעלה בעיני הילד ויהיו אשר יהיו היחסים ההדדיים בינם לבין עצמם. כן ההכרח לנטוע בלב הילד רגשי אהבה והערצה לאב ולאם לא רק משום שמגיע להם הדבר בזכות היותם הורים, כי אם גם, ואולי בייחוד, משום שטיפוח רגשות אלה מרגיל את הילד לאחר זמן לקשור קשרי ידידות עם זרים ועם החברה כולה. הקשר הראשוני נוצר עם האנשים הקרובים ביותר לילד ומתפשט על האחרים. נטיעת רגשי שנאה בלב הילד לאב או לאם פירושה

השרשת איבה לאדם מן החברה. פעל כזה מזיק לילד ולכל תהליכי התפתחותו הרוחנית, ועשוי להתנקם ברבות הימים בסביבתו הקרובה והרחוקה כאחד"(ע"א 319/54; המ, 106/56 , ד. ג נ. ה. ג. וערעורים שכנגד, פ"ד יא (1), 261).

34. בהיבט טובת הקטין, היחסים עם הורים הם בעלי חשיבות רבה בהתפתחות הרגשית, האישית והקוגניטיבית וקיים לכך תיעוד ספרותי רב. הממצאים מראים שילדים שנמנעים מהם יחסים משמעותיים עם אחד מהוריהם נמצאים בסיכון פסיכולוגי רב יותר. ילדים יכולים להשיג את הפוטנציאל הפסיכולוגי כאשר הם מסוגלים לפתח ולשמר יחסים משמעותיים עם שני ההורים, בין אם הם חיים יחד ובין אם לא.

35. על המונח "ניכור הורי" עמד כבוד השופט גרוניס בפרשת פלונית (מיום 20.6.02):

"את המונח ניכור הורי (Parental Alienation Syndrome) טבע לראשונה הפסיכיאטר האמריקאי, פרופ' ריצ'רד גרדנר, לפני כחמש עשרה שנים. הוא היה הראשון שהתייחס בצורה שיטתית לתופעות שונות שנתגלו אצל ילדים בהקשר לסכסוכים בין הורים, במיוחד לגבי המשמורת. פרופ' גרדנר הגדיר את הסינדרום כהפרעה, אשר הביטוי העיקרי שלה נמצא בגינוי או התנכרות מצידו של ילד כלפי אחד מהוריו, כאשר אין כל צידוק לכך...

ביטוי לתסמונת נמצא, בין היתר, בסירוב של הילד לקיים קשר עם אחד ההורים. מכאן השימוש במונח "סרבנות קשר" כדיבור נרדף לניכור הורי, אף שאין הראשון אלא אחד המאפיינים של התסמונת...

עפ"י המלומדים ברגמן וויצטום, על הילד מופעלים אמצעים פסיכולוגיים שונים הגורמים לניתוקו מההורה המסורב וגורמים לו לפתח תלות בהורה המנכר.... הבעיה מסתבכת כאשר מתגלה התסמונת, משום שהרצון של הילד הינו תוצר מעוות של ההשפעות להן הוא נתון מצידו של ההורה המנכר".

עמדתו של המלומד גארדנר היא שכאשר מדובר במקרים חמורים של התסמונת, יש להוציא את הילד ממשמורתו של ההורה המסית למשמורתו של ההורה המסורב אחרת עלול להיגרם לילד נזק.

36. על השפעתה של התסמונת והנזק שהיא גורמת בהתפתחותם של ילדים, עמד כב' השופט פורת בעמ"מ 90/97 מורן נ' מורן, דינים מחוזי כרך לב(2), 597 בפסקה 6 לפסק הדין.

"התסמונת הנדונה מזיקה מאד להתפתחותו של הילד. היא יוצרת אצלו תפיסה חד מימדית של אנשים ושל מערכת יחסים ומעוותת במיוחד את ההבנה שתהיה לו על מהות של מערכות יחסים בתוך המשפחה. אחד המרכיבים המהותיים המאפשרים קיומם של חיי משפחה תקינים היא היכולת לראות את נקודת מבטו של הזולת. להבין שחלק מהצדק נמצא בצד השני. אדם הרואה את מערכות היחסים דרך פיצול של טוב ורע אינו מסוגל לכך. מתפתחת אצלו הכנה גרועה לחיי המשפחה. ילדים המפתחים תיסמונת של סרבנות קשר לומדים להשתמש במניעת אהבה כמניפולציה וכעונש. הם מפתחים חוסר אמון כללי וחשדנות בבני אדם. הם לומדים כי הם אינם רשאים להיות בקשרים טובים בו זמנית עם אנשים שונים, הם מעוותים את הדמות הפנימית ואת הייצוג הפנימי של ההורה המנוכר. נזקים ומצוקות נוספים המתוארים בספרות מסבירים מדוע מצב כזה הינו מצב בלתי נסבל עבור ילד ומדוע יש לנקוט באמצעים טיפוליים מידיים כדי לחלצו ממצב זה. מדוע חשוב להסביר להורים שקשר טוב עם שני ההורים בו זמנית הוא חשוב ביותר עבורו בהווה ומהווה תנאי ליצירת קשרים אינטימיים בעתיד. ומדוע חשוב להבהיר להורים את זכותו של הילד לממש קשרים טובים עם שני הוריו".

37. מניעת קשר בין הורה לילדיו כתוצאה מהסתתם נגדו היא תופעה פסולה וחמורה מעין כמוה הפוגעת במישרין בטובת הקטין וההורה המנוכר ובזכויותיהם הבסיסיות והיסודיות. היא כרוכה בפגיעה קשה וכואבת בהורה המנוכר, הנותר במקרים קיצוניים, כמו שטוען התובע כאן, "כהורה שכול עוד בחיי ילדיו". כבודו ורגשותיו נפגעים, וזכותו לחיי משפחה נפגעת אף היא. משכך מצדיקה היא התערבות משפטית כדי למגרה. כדברי כבוד השופט ויצמן, האינטרס הציבורי במיגור התופעה של ניכור הורי, המשפיעה השפעה רבה על הורים ועל ילדים ועלולה להביא לתפקוד לקוי של הילדים ולנזק הנפשי רב הן שלהם והן של ההורה, ויש בה השפעה על כלל הציבור, קורא לחיסולה של התופעה ומובן שהאינטרס הפרטי והמשפחתי תובע את סילוקה. בצורך למגר את התופעה חוברים האינטרס הפרטי והציבורי ויחד אינם משאירים כל מקום לנסיגה מפני התערבות כלפי אלה המתנהגים באופן זה, גם בהיבט הנזיקי.

38. בספרם "הגירה וחטיפות ילדים – היבטים משפטיים ופסיכולוגיים", הוצאת נבו, קובעים המחברים, מורן, עמירן ובר, שחטיפות ילדים, יוצרות לא אחת גם עילה לתביעה נזיקית וכי מעבר להוצאות הכספיות הכבדות, קיימים גם נזקים נפשיים חמורים, שקשה לאמוד את שיעורם. אמנם במקרה דנן אין המדובר בחטיפת ילדים, אולם בודאי שהמדובר בניתוק ומשכך קביעתם ש"אין לך קשר חזק יותר מהקשר שבין הורה לילדו וניתוקו של הילד מהורהו עלול לגרום נזק נפשי רב" (עמ' 263), יפה גם כאן. זאת ועוד. היו כאלה שהגדירו את התסמונת של ניכור הורי כמעין חטיפה נפשית של הילד (ראו סעיף 8 לפסה"ד של השופט גרוניס (כתוארו אז) בהלכת פלוני לעיל, והאיזכורים שם).

39. ואכן, הפסיקה הכירה בתופעת ההסתה המביאה לניכור הורי כמקימה עילת תביעה נזיקית, הבאה תחת עוולת הפרת חובה חקוקה (הפרת חובה חקוקה כאמור בסעיף

287 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977), במקרים בהם הופרו החלטות שיפוטיות להסדרי ראיה או לנקיטת אמצעים טיפוליים לצורך קיום הקשר עם ההורה המנוכר. גם בהעדר הפרת החלטות כאמור, אפשר שההסתה תבוא בגדר עוולת הרשלנות המעוגנת בסעיף 35 לפקודת הנזיקין (ראו למשל. תמ"ש (י-ם) 48750-07-12 ש נ כ [פורסם בנבו] (19.2.14); תמ"ש (י-ם) א.ל. נ ש.ה. [פורסם בנבו] (20.11.11); תמ"ש (ת"א) 39866/06 י נ י [פורסם בנבו] (20.3.12); תמ"ש (כ"ס) 658-02-10 ס. ש. נ י. ק. [פורסם בנבו] (15.12.11); תמ"ש (י-ם) 13993/02 פלוני נ פלונית [פורסם בנבו] (15.2.07)).

40. ההכרעה בתיקים אלה והקביעה האם היתה הסתה שהביאה לסרבנות קשר ולניכור הורי והאם היא עולה כדי עוולה נזיקית, תיעשה על פי נסיבותיו של כל מקרה ומקרה.

41. את העוולה של הפרת חובה חקוקה מרכיבים חמישה יסודות פוזיטיביים. (1) חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק, (2) החיקוק נועד לטובתו או להגנתו של הניזוק, (3) המזיק הפר את החובה המוטלת עליו, (4) ההפרה גרמה לניזוק נזק, (5) הנזק שנגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק. היסוד הנגטיבי, הקבוע בסעיף 63(א) סיפא לפקודת הנזיקין, הוא שהחיקוק, לפי פירושו הנכון, לא התכוון לשלול את הסעד בנזיקין [ע"א 878/06 דב טרויהפט נ דוד עטיה [פורסם בנבו] (4.1.09)].

42. לשם יחוס אחריות בעוולת הרשלנות, יש לבחון התקיימותם של ארבעה יסודות, והם. קיומה של חובת זהירות של המעוול כלפי הניזוק, הפרת חובה זו, קיומו של נזק, קשר סיבתי בין ההפרה ובין הנזק.

קיומה של חובת הזהירות נבחן הן במישור המושגי- תיאורטי והן במישור הקונקרטי. ככר נקבע בפסיקה כי אין דיני הנזיקין נועצרים על מפתנו של התא המשפחתי (תמש (כ"ס) 658-02-10 ס.ש נ' י.ק (פורסם במאגרים) [פורסם בנבו]) וקיימת חובת זהירות גם בגדרם. נקבע כי בין בני זוג, הורים לילדים, מתקיימים יחסים מיוחדים של תלות וקירבה המקימה חובת זהירות מושגית, כמעט ברורה מאליה, הנובעת מעצם קשר הנישואין. כתיאורה של כב' השופטת נילי מימון (תמ"ש 20673/04 ב.מ. נ' ב.ה.מ. (פורסם בנבו)):

"בין בעל ואשה מתקיימים יחסים מיוחדים, יחסי קרבה, יחסי נאמנות, יחסים רגישים, כאשר על כל אחד מבני הזוג מוטלת חובה לנהוג כלפי האחר בכבוד, הגינות ואנושיות ובאופן שיאפשר לבן הזוג ניהול של אורח חיים תקין וסביר, בכך מתקיימת חובת הזהירות המושגית- יסוד נדרש לקיום עוולת הרשלנות".

כב' השופט אלבז ניסח זאת כך בתמ"ש (י-ם) 13993/02 (שם):

"הקשר בין שני אנשים, החולקים יחד הורות, הינו קשר יחיד ומיוחד והוא מצטרף לקבוצת הקשרים המשפחתיים כקשרי הורים וילדיהם, קשרי אחים וכיוצ"ב. בעניין זה אין נפקא מינה אם ההורים נשואים אם לאו. זיקה שכזו יוצרת חובת זהירות בכל הקשור לעניינים העולים מתוך הקשר האישי והקרבה המיוחדת והנוגעות לילד המשותף".

43. מעשה של הסתה שתוצאתה האפשרית הינה סרבנות קשר וניכור הורי מהווה הפרה של חובת הזהירות המושגית. קיומם של יחסי בני הזוג הורים לילדים מחייבים כל אחד מהם לנהוג כלפי האחר בכבוד, בהגינות ובאנושיות, באופן שיאפשר לילדים קשר עם כל אחד מהם. מניעת קשר מהקטינים עם אחד מההורים, תוך פגיעה אנושה בזכויות ובטובתו של כל אחד מהם, איננה התנהלות של אדם סביר ומקימה מניה וביה הפרה של חובת הזהירות הקונקרטית.

44. כך מתקיים אף יסוד הצפיות. בהיבט של חובת הזהירות הקונקרטית מהותו של מבחן הצפיות הינו אם אדם סביר יכול היה וצריך היה לצפות, בנסיבותיו של המקרה הקונקרטי, את התרחשות הנזק, תוך התחשבות במזיק הספציפי, בניזוק הספציפי בנזק הספציפי ובהתנהגות הספציפית (ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש פ"ד ל"ז(1), 113). אין ספק כי מניעת מפגש בין הורה לילדו או חבלה בקשר זה, עלולים לפגוע בקשר ההורי ובמקרים חמורים אף להוביל לניתוק הקשר, וכי כל אדם סביר צריך היה לצפות זאת. אדם סביר יכול היה לצפות כי עקב הסתה של ילדיו ומניעת קשר שלהם עם ההורה האחר יתרחש נזק. הורה מסית מודע, או חייב להיות מודע, לנזקים שנגרמים הן לילד והן להורה המנוכר. הורה כזה יכול לצפות כי התנהגותו תגרום להורה המנוכר סבל רב.

יתרה מזאת, קשה להתעלם מהעובדה שהתנהגותו של הורה מסית הינה זדונית לעיתים קרובות. קיומו של זדון מעיד, מכח קל וחומר, על קיומה של צפיות. מי שמתכוון לגרום נזק ופועל לשם מימוש כוונתו צופה בוודאי שהנזק המתוכנן יגרם. ניתן להטיל אחריות נזיקית בגין עוולת הרשלנות גם בגין מעשה מכוון, כאשר שיקולי מדיניות מצדיקים זאת. כך הוא, במובהק, כאשר מדובר בהסתה של קטינים הנתונים במשמורת אמם למניעת קשר בינם לבין אביהם (השווו. ע"א 593/81 מפעלי רכב אשדוד בע"מ נ' אדם ציזיק ז"ל, פ"ד מא(3) 169, 196-197). על פי הפסיקה, בגדר מעשה או מחדל רשלני יכול לבוא אף מעשה רצוני או זדוני אשר אינו סביר בקנה מידה אובייקטיבי (ע"א 2034/98 אמין נ' אמין ואח', פ"ד נג(5) 69)."

36. עוד כתבתי שם והדברים יפים גם לענייננו (מעמוד 35 לפסק הדין):

"88. הסברתי בתחילת פסק דיני זה כי העללת עלילות שווא על-מנת לגרום או להשיג ניכור הורי, או "סתם" נתק בקשר אינה רק עוולה נזיקית, יש בה משום הצדק לתובענה חוזית גם על-פי חוק החוזים (תרופות) בשל הפרת חוזה.

89. עוד בתמ"ש (ת"א) 23849-08-10 י. ק. נ ב. ש. ק. (פמ"מ – 09.10.2011), אשר ערעור עליו לא צלח אלא לעניין הפחתת מה בגובה הפיצוי, כתבתי, בין השאר, כך.

"המסגרת הנורמטיבית – החוזה המשפחתי

43. כפי שציינתי בראש פס"ד זה אזי, לטעמי, כאשר הופך אדם כשיר להתדיינות בהליכי בית המשפט לענייני משפחה ו/או בית דין דתי, נשוי כגרוש, ידוע בציבור כזר כמעט מוחלט, יש לקרוא עליו ועל בן זוגו או יריבו להליכים המתנהלים בפני הטריבונלים לעיל, חוזה יחודי לאותם יחסים.

44. אותו חוזה אינו פוקע גם לעת גירושי אדם או פרידתו מבן זוגו ותומו אינו אלא כאשר ניתק החוט האחרון הקושר את השניים - כמשפחה.

45. צד לחוזה זה, שמא אקרא לו חוזה משפחתי או חוזה ליחסי משפחה, זוכה בדין הנוהג בישראל לזכויות מיוחדות, ואפילו למערכת דינים מיוחדת, ובכלל זאת:

- *חוק יחסי ממון.*
- *הזכות והחיוב לבוא לעיתים בשערי בית דין דתי.*
- *הזכות והחיוב לעיתים לתשלומי כתובה או מוהר.*
- *הזכות והחובה לקשר עם יוצא חלציים.*
- *זכויות מיוחדות בדיני הירושה, העבודה והביטוח הלאומי.*

- *חזקות והוראות שבדין בדבר שיתוף רכושי - עד כדי שיתוף בזכויות שאינן ממשיות, כגון נכסי קריירה.*
- *הקלות בדיני הראיות והפרוצדורה.*
- *הזכות לטיפול רגשי מאת גורמי הקהילה, בית המשפט וכו'.*

46. *על זכויות אלו מוסיף בן זוגו של הצד לחוזה, כל עוד רצונו בכך, חיבה, מגע גופני, רעות, קרבה, אהבה, שיתוף פעולה בפיתוח מעטפת משפחתית, נשיאה משותפת בנטל גידול הילדים ופרנסה - והדברים ידועים.*

47. *החוזה המשפחתי כולל בתוכו פרקים שונים, חלקם כתובים כנובע מטיב ההתקשרות (למשל כתובה או חוזה הנישואין שבשריעה), חלקם כתובים מכח רצון הצדדים (הסכם יחסי ממון לדוגמא), חלקם, כפי שהדגמתי לעיל, כתובים בספר החוקים או בדין האישי, חלקם מובנים מאליהם כך שאינם צריכים כתב, וחלקם נלמדים או נעשים ספציפית למשפחה ספציפית, לפי נסיבות החיים.*

48. *ואולם, ובשל מיוחדותו של החוזה המשפחתי, חלים עליו, לטעמי, בגדר מובן מאליו, גם שני כללי יסוד שאינם דורשים כתב.*

א. *חלות סעיפים 12, 39 ו- 61 לחוק החוזים (חלק כללי) (וראה בע"מ 5939/04, שם, וכן ע"א 700/81, מיכל פז נ' אליהו פז, פ"ד ל"ח (2) 736), והרי לא תמצא כמעט חוזה ובו נמצא צורך להוסיף בכתב ובמפורש כי חלים עליו תום לב ודרך מקובלת.*

ב. *חיוב הצדדים בדרגה נוספת שהיא מעל עקרון תום הלב הרגיל, אותה מדרגה שכונתה על ידי כב' השופט רובינשטיין בשם "הגינות" (וראה בע"מ 5939/04, שם).*

49. כשם שהדין מבחין למשל בין רשלנות ופזיזות, כך יש להבדיל תום לב מהגינות. הללו הם מושגים משלימים ולא בהכרח זהים.

51. המשכו של עקרון תום הלב וההגינות נמצא בפרק נוסף בחוזה המשפחתי, הקובע כי צד לחוזה שכזה יכול לחוב ברשלנות או בעילה של הפרת חוזה, אם לא ינהג זהירות ראויה בשותפו לחוזה,..... מכאן שיכול צד "לחוזה המשפחתי" להידרש לפצות את האחר עקב התנהלות לא הוגנת, וזאת לא רק לעניין הסכמתו או אי הסכמתו באשר לסיומם הפורמאלי של נישואין.

52. בחוזה המשפחתי מובנה איסור מכללא לעשות שימוש לרעה גם בזכויות דיוניות הניתנות לבן הזוג (ראה בר"ע 305/80, פד לה(3) 449).

53. הפועל היוצא מדברי לעיל הוא שכשם שהחוזה המשפחתי מכיל פרקים לענין משמורת, סדרי ראיה, חלוקת רכוש ואחזקתו, זכויות למזונות וכו', הוא מכיל גם "עקרון על" אשר התפתח, לפחות מאז חוקק חוק החוזים (חלק כללי), והשולל מכל וכל תכסיסנות וגישה סחטנית אגב נתינת וקבלת זכויות משפטיות.

56. כב' השופט פלקס בהלכת כ. ש. ציטט משתי הלכות, ואין לי אלא לחזור אחריו, עת בסעיפים 29 ו- 30 לפסק דינו, שם אמר.

"לטעמי, ניתן להגיע לאותה התוצאה אף תוך שימוש בדיני החוזים. אבאר. פסיקת בתי המשפט הכירה באפשרות לתבוע פיצויים מכוח הפרת חובות חוזיות החלות במסגרת היחסים המשפחתיים. זאת היות וקשר הנישואין נתפס כחוזה בין צדדים. כך למשל בע"א 5258/98 פלונית נ' פלוני, (פורסם במאגרים) [פורסם בנבו] קבע כב' הנשיא ברק.

"דיני החוזים בישראל אינם נעצרים על סף הבית המשפחתי. המשפט אינו שולל תוקף משפטי מחוזים (אף חוזים משתמעים) המבוססים על אדנים רגשיים והנוצרים בנסיבות אינטימיות בין-אישיות".

ראו אף פסק דינה של כב' השופטת מימון בתמ"ש (י-ם) 24760/08 ש. ב. ר. נ ר. ר. (פורסם במאגרים) [פורסם בנבו] בו קבעה:

"כאשר בני זוג מחליטים להתחתן הם מטילים "על עצמם מערכת של זכויות וחובות ... בעשייתם פעולה משפטית האוצרת בחובה מערכת של חובות וזכויות, סוככת עליהם מטריית חובת תום הלב ופעולה בדרך מקובלת הקבועות בסעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי) ... כך או כך, הן אם נקודת המוצא הינה כי נישואין מהווים חוזה והן אם נקודת המוצא היא כי נישואין הינם התחייבות אשר לוקח על עצמו הבעל, או גם האישה, מכל מקום תחול חובת תום הלב ... זאת אף ביתר שאת נוכח כך שבין בעל ואישה יחסים מיוחדים, יחסי קרבה, יחסים רגישים, כאשר על כל אחד מבני הזוג מוטלת חובה לנהוג כלפי האחר בכבוד, בהגינות ובהתנהגות המאפשרת לבן הזוג ניהול של אורח חיים תקין וסביר".

57. ומהו אותו "יתר שאת" ו"יחסים מיוחדים" להם כיוונה כב' סגנית הנשיאה השופטת מימון בפרשת ב.ר. אם לא אותה חובה להגינות, לזהירות מוגברת וכו'?"

37. ועוד כתבתי (מעמוד 25):

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

"

74. התנהגותו של צד לחוזה המשפחתי תפורש איפה לאור לשונו של סעיף 35 לפקודת הנזיקין, ובכלל זאת חובת זהירות שיש לכל בעל דין כלפי חברו, למנוע הימנו נזק מיותר.

76. ולעניין זה ציינה נשיאת ביהמ"ש העליון כב' הנשיאה ד' ביניש, בבג"צ 5918/07 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול [פורסם בנבו], בפס' 39-38:

"תחולתו של עקרון תום-הלב אינה מוגבלת לדיני החוזים והיא מתפרשת על כלל תחומי המשפט. בין היתר, חל עקרון תום-הלב בתחום סדרי הדין האזרחיים. מהותה של חובת תום-הלב בתחום הדיוני הינה כי על בעלי-הדין להפעיל את הזכויות והחיובים המעוגנים בכללי הפרוצדורה האזרחית בדרך מקובלת, ביושר ותוך הגינות בסיסית המתחייבת אף ביחסים שבין צדדים "יריבים" (ראו: אהרן ברק פרשנות במשפט - פרשנות החקיקה כרך ב 550 (1993) (להלן: ברק-פרשנות החקיקה); דודי שוורץ סדר דין אזרחי - חידושים, תהליכים ומגמות 73 ואילך (תשס"ז)). על בעלי-הדין לפעול בסבירות ובהגינות במסגרת ניהול הליכי המשפט וזאת בהתחשב במכלול נסיבות העניין (ראו: בש"א 6479/06 בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' שנפ (טרם פורסם, 15.1.2007), פס' 4 והאסמכתאות המובאות שם)...

ככלל, התפיסה המנחה בהקשר זה הינה כי השמירה על האינטרס האישי של בעל-דין צריכה להיעשות תוך התחשבות בציפיות הדיוניות המוצדקות של הצדדים האחרים להליך, ותוך מילוי חובותיו של בעל-דין כלפי בית-המשפט.

יוער כי בדומה לעקרון תום-הלב, אף האיסור על ניצול לרעה של הליכי משפט מבוסס בעיקרו על אמת-מידה אובייקטיבית, הנגזרת מרמת ההתנהגות המצופה והראויה בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה. כוונותיו הסובייקטיביות של בעל-דין והשאלה האם פעל בזדון עשויה להשליך על המסקנה האם נעשה שימוש לרעה בהליכי משפט, עם זאת, אמת-המידה המרכזית בהקשר זה הינה סבירות והגינות, קרי - כיצד בעל דין סביר והגון היה נוהג בנסיבות המקרה".

38. אגב תמ"ש (ת"א) 46648-04-14 כתבתי, בין השאר, כך:

"38. חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) בשל הפרת חוזה, או החוק לאיסור עשיית עושר ולא במשפט אינם מעניקים פיצוי אוטומטי אם בוצע חוזה באיחור או לא במועד אשר נקב בו וללא אותו מרכיב של זדון, אשר נועד להפקת רווח לצד הפוגע, כביכול (וראה ע"א 2161/11 דוד דרור נ' יוסף פרץ {פמ"מ – 5/2/2013})".

(ראה: תמ"ש (ת"א) 46648-04-14 ר. ש. נ' ד. י. ש. {פמ"מ – 06.11.2016}).

92. אין עורר כי פסק-דין המאשר הסכמה, גם לעניין זמני שהות, נושא הוא שתי פנים. פנים הסכמיות ופנים של פסק-דין הניתן לאכיפה (וראה ע"א 10148/05 חברת תדי ירושלים בע"מ נ' ברכה כץ-שיבאן {פמ"מ – 15/3/2010}).

93. מכאן כי, חובת תום הלב מופיעה בחוק החוזים (חלק כללי) ביחד עם הדרישה לדרך מקובלת. הדרישה לתום לב ולדרך מקובלת פורשה בפסיקה כדרישה אחת.

סעיף 39 לחוק קובע כי "בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב" מהווה הוראת יסוד במשפט הישראלי בכלל, ובמשפט הפרטי בפרט. היא משקפת דוקטרינה "מלכותית" (ראו בג"ץ 1683/93 יבין פלסט בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פ"ד מז(4) 702, 708). היא מהווה את ה"נשמה" של מערכת המשפט (ע"א 391/80 לסרסון נ' שיכון עובדים בע"מ, פ"ד ל"ח(2), 237, 264). היא מציבה בפני הפרט את החובה לנהוג ביושר ובהגינות (בג"ץ 59/80 שירותי תחבורה ציבוריים באר שבע נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד לה(1) 828, 834). היא אינה דורשת כי הצדדים יהיו מלאכים זה לזה. היא באה למנוע מצב שבו אדם לאדם זאב. היא מבקשת להנהיג מסגרת נורמטיבית שבה אדם לאדם – אדם (ראו א' ברק, שיקול דעת שיפוטי 473(1987)).

94. קובע חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א – 1970 (להלן: "חוק החוזים {תרופות}"):

"2. הופר חוזה, זכאי הנתבע לתבוע את אכיפתו או לבטל את החוזה וזכאי הוא לפיצויים בנוסף על אחת התרופות האמורות או במקומן והכל לפי הוראת חוק זה".

95. הנורמה המשפטית אותה ניסיתי לשרטט לעיל מובאת בין השאר בסעיף 10 לחוק החוזים {תרופות}, לאמור:

"הנפגע זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה".

והרי לך החובה להימנע מרשלנות ולנהוג זהירות באספקט דיני החוזים.

96. ובסעיף 13 נאמר.

" גרמה הפרת החוזה נזק שאינו נזק ממון, רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים בעד נזק זה בשיעור שיראה לו בנסיבות העניין".

97. אמור מעתה כי הנתבעת לא נהגה הגינות, גם לא זהירות סבירה אגב התחייבותה הנובעת גם מן הדין, גם מיחסי ההורות וגם מהוראת בית המשפט למניעת ניתוק הקשר בין הקטין לבין אביו. ההפך – הנתבעת פעלה להשיג את התוצאה האסורה."

39. הבאתי בהרחבה את עניין אפשרות התובענה הנזיקית, שכן כללי הבסיס לקביעת מדיניות שיפוטית ראויה, לאמור מערכת הערכים המשפטית, כוחה יפה גם בכאן.

40. עצם קיומה של אפשרות התובענה מסיטה את מרכז הכובד, מבדיקה עיוורת של פגיעה ברמת חיי הקטין, בהתעלמות מן הפגיעה שנפגע ההורה מניתוק הקשר, להטלת נטל משמעותי על הורה מנכר – קרי, התנהגות מעוולת תטיל נטל כבד יותר על המעוול לשאת בצרכי הקטין.

41. התובענה שלפניי מבקשת לפעול על-פי מה שקראתי לו "האפשרות הראשונה", לאמור שלילת מזונות מי אשר כונה "בן מרדן" – הקטינה במקרה זה.

42. אגב **תמ"ש (ב"ש)** 29096-07-14 כתב סגן הנשיא (כתוארו דאז) כבוד השופט אלון גביזון בין השאר כך:

"9. הפסיקה הכירה באפשרות להקטין ואף לבטל מזונות ילד במקרה של סרבנות קשר ו" ילד מורד", וזאת במקרים המתאימים והחריגים, ומתוך הבנה כי מדובר בצעד קיצוני אשר ככלל יש להימנע ממנו.

(ראה לעניין זה ע"א 1741/93 אזולאי נ' אזולאי, ע"א 425/68 משכיל לאיתן נ' משכיל לאיתן, פ"ד כ"ג (1) 309, ע"א 66/84 למברג נ' למברג, פ"ד לח(3) 315, ע"א 1880/94 קטן נ' קטן פ"ד מט (1) 215).

10. חברי , סגן הנשיא, כבוד השופט שילה, מנה בפסק דינו מיום 27/5/15 בתמ"ש 29511/09/13 את השיקולים שעל בית המשפט לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות לילד מרדן.

א. ביטול המזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים , ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת המזונות.

ב. האם סרבנות הקשר נובעת אך ורק מרצונו האמיתי והעצמאי של הילד או שקיימת אשמה ההורה למצב שנוצר.

ג. האם ההורה נקט בכל הנדרש לצורך חידוש הקשר.

ד. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר.

ה. מה תהא השפעת ביטול המזונות על אפשרות קיומם הסביר של הילדים.

...

לטעמי , ככל שהילד מתבגר , מצופה ממנו, חרף הקושי הטמון בכך, כי לא ייקח צד בסכסוך שבין הוריו וינהג בכבוד בשני הוריו וישמור עם שניהם על קשר. ולכן, ככל שמדובר בילד קטין אך בוגר יותר בשנותיו, יקשה פחות על בית המשפט לבטל את מזונותיו במקרה של סרבנות קשר.

...

כידוע , ייתכנו מקרים בהם על אף סירובו של קטין לפגוש את הורהו , עדיין לא יוכרז" ככבן מורד" , וזאת כאשר לא ניתן לתלות את האשם בקטין , וכאשר הנסיבות מצביעות על צידוק לסרבנות. ראה לעניין זה ע"מ (ירושלים) 513/09 פלונית נ' פלוני."

43. בנוסף לדברי כבוד השופט שילה והנשיא גביזון שהובאו לעיל, כדאי גם לפנות אל פסק דינה של סגנית הנשיא, כבוד השופטת רותם קודלר-עיאש ב**תלה"מ (אשדוד)** 40374-10-17, אשר אמרה בין השאר (ואביא לשם הקיצור מן הרציו לפסק הדין), כך:

" בעניינם של הצדדים מתקיימת תופעת ניכור הורי בדרגה חמורה. נקבע כי האם נושאת בחלק הארי של האחריות לנתק שבין האב לקטינים וכי המפתח לחידוש הקשר בידיה. הפסיקה הכירה באפשרות להפחתת מזונות קטין ואף לביטולם כאשר מדובר ב" בן מרדן" המסרב לקיים קשר עם הורהו. עם זאת, מדובר בצעד קיצוני אשר ככלל יש להימנע ממנו.

השיקולים שעל ביהמ"ש לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות לילד מרדן כפי שנמנו ע"י כבוד השופט שילה ב<u>תמ"ש 29511-09-13</u> הם: א. ביטול המזונות ייעשה במקרים קיצונים ונדירים ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת מזונות, ב. האם סרבנות הקשר נובעת אך ורק מרצונו האמיתי והעצמאי של הילד או שקיימת אשמה מצד האב או האם למצב שנוצר, ג. האם האב נקט בכל הפעולות והמאמצים הנדרשים לצורך חידוש הקשר, ד. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר, ה. מה תהיה השפעת ביטול המזונות על אפשרות קיומם הסביר של הקטינים. השופט אלון גביזון הוסיף על כך שני שיקולים. גילו של הילד ומקור החובה לזון אותו.

כן מצטרף ביהמ"ש לעמדת השופט זגורי בתלה"מ 44950-12-18 (נצ') כי במקרים של תביעה לביטול או הפחתת מזונות על רקע נתק של הורה מילדיו בעקבות ניכור הורי יש לעבור משיח של "בן מרדן" לשיח של "סרבנות קשר בשל ניכור הורי" והבנייתו לקטיגוריות מתאימות, באופן שיאפשר הרחבת ארגז הכלים של שופט המשפחה לטיפול בסרבנות קשר והצמדת תג של אחריות להורה מנכר.

בתלה"מ 44950-12-18 (נצ') סבר השופט זגורי כי "במקרה של סרבנות קשר בשל ניכור הורי פתולוגי עם היעדר היתכנות לחידוש קשר בתוך תקופת היות הילד קטין ולאחר מיצוי כל דרכי ההתערבות האחרות לחידושו, התוצאה עלולה להיות ביטול החיוב במזונות (כאשר אף כאן יהיה צורך לשקול שיקולי הפסיקה בדבר מידתיות, השפעה על מצב כלכלי של הילד, אך גם בעמדות של ההורים לאורך הדרך ולא רק בתחילתה או סופה); במקרה של סרבנות קשר היברידית המורכבת גם מריחוק של הילד מההורה וגם מאשר תורם של ההורה המנוכר, התוצאה צריכה להיות לכל היותר הפחתה במזונות אך בוודאי לא ביטולם (וכאן יש ליתן משקל מוגבר לאמצעים אחרים שיכול ההורה המנוכר לנקוט ולמידת משקלו והשפעתו על היעדר הקשר ומניעיו בהגשת התביעה); במקרה של סרבנות קשר שנובעת בחלקה הגדול או באופן בלעדי מההורה מסורב הקשר (בשל אלימות, התעללות, נטישה דלות הורית), לא צריכה להיעשות כל הפחתה במזונות"

בענייננו, הקשר בין האב לקטינים החל להיפגע עוד בהיותם כבני 10 ובהגיעם לגיל 12 נעשה ניסיון לחידוש הקשר באמצעות הליך טיפולי, אך ניסיון זה נחל כישלון חרוץ. כיום הקטינים הם נערים מתבגרים כבני 16 שנים. עם זאת, גם אם עמדתם כיום, לאור גילם, היא עצמאית הרי שנוצרה כתוצאה ממעשיה ומחדליה של האם אשר נושאת בחלק הארי של האחריות בעניין ניתוק הקשר.

ביחס לטענה כי היה על האב להוכיח "שינוי נסיבות מהותי" שארע לאחר מתן פסק הדין למזונות הרי שכבר הוכח שינוי מהותי בנסיבות, כאשר המומחית שמונתה

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

מטעם ביהמ"ש הגיעה למסקנה כי למרבה הצער בשלב זה אין אפשרות כלשהי לחידוש הקשר.

כאשר ביהמ"ש מביא בחשבון את מכלול השיקולים הרלוונטיים. טובת הקטינים לקשר בריא ותקין עם כל אחד מהוריהם, כאשר במקרה זה נכפתה על הילדים מציאות עגומה של ניכור הורי פתולוגי שבה הם גדלים להאמין שאביהם מפלצת של ממש ומפתחים היעדר מוחלט של צרכי התקשרות עמו, זכויותיו ההוריות של האב, הורה אשר נשללת ממנו לחלוטין, על לא עוול בכפו, זכות בסיסית וטבעית לגידול וחינוך ילדיו ובכלל זה לקשר תקין ובריא עמם, גיל הקטינים – נערים מתבגרים כבני 16 שנים, מקור החיוב במזונות הקטינים – מכוח הוראות ה[חוק לתיקון דיני משפחה (מזונות)](), ולא מכוח הדין האישי, התנהלות האם שמאיינת את זכויותיו ההוריות של האב ומנכסת לעצמה באופן בלעדי את כלל הזכויות ההוריות, אך מאידך מבקשת להטיל עליו חובות הוריות".

בית המשפט מוצא לפטור את האב מדמי מזונות.

<u>ומן הכלל אל הפרט</u>:

<u>מבחני הפסיקה</u>

44. אומר אשר למבחנים אשר הוסיף כבוד הנשיא גביזון, כי משניתנה הלכת **בע"מ** 919/15 ולאור גילה של הקטינה (כבת ...), אזי גיל הקטינה אין בו לשלול פסק דין אשר יפסיק מזונותיה או יקטינם.

45. נכון שהאב הוא בעל יכולת גם אב אמיד, אך לשאלת גיל הקטינה אין נפקות ממשית בעניין שבפניי, או בלשון פלסטית אומר, כי אם ניתן להפסיק את תשלום המזונות בגיל 16, ניתן להפסיקו גם בגיל 13.

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

46. חלופה של הקטנת המזונות לא תואיל לחידוש הקשר, לא כפי שהתרשמתי מן הקטינה, גם מן הטעם שכאשר הוקטנו מזונות הבנים לא הואיל הדבר לא לעניינם גם לא לעניין הבת.

47. לא מצאתי שום אשם ממשי בהתנהגות התובע כתורמת לנתק. אם יש אשם נוסף על רצונה הנחרץ של הקטינה, הוא השפעת הנתבעת ואחי הקטינה להנציח את הנתק.

48. לא יכול גם להיות עורר כי התובע נקט שפע הליכים, טיפולים ומשפטים בניסיון לחדש הקשר.

49. יבוטלו המזונות או לא יבוטלו – הקשר לא יחודש. אם יותר לי אומר, שהשאלה היא האם יפתח הארנק שמא ייסגר בעיני ילדיו. האב אינו אלא ארנק בעל חובות, אך נטול כל זכות.

50. האם בוחרת שלא לעבוד ואין עורר כי עם גירושי הצדדים זכתה בנכס שוויו כ- 5,000,000 ₪.

51. מסתבר שכדי להגן על זכותה לנכר וזכות ילדיה להתנכר, נמצא גם נמצא הממון לריבוי מייצגים מתחלפים.

<u>עוד לטענות הנתבעת</u>

52. הטענה כי לאם יש שימוש טוב יותר ב- 5,000,000 הש"ח, כגון רכישת דירה ורכב אינו הגנה להתנהגותה. לכל היותר יקנה רכב זול יותר או דירה זולה מעט יותר.

53. ביטול או הפחתת המזונות אינו "עונש" לקטינה, הוא ביטוי לתפיסה חוקית האומרת שיש קשר בין מרדנות קטין (עניין בו דוגלת האם כנעוץ בקטינה עצמה), העדר קשר אל מול הקטנת חובות האב במקרים קיצוניים, ולאמור כי האם היא שתישא לבדה בצורכי הקטינה.

54. הבה נאמר ברורות – כאשר הורה עיקרי אינו תורם לקיום קשר ופועל לניתוקו, עלולים להיות לדברים השלכות כלכליות.

55. צדק הנשיא גביזון כשאמר כי קטין בוגר יותר נושא ביותר אחריות לסרבנותו לקשר, שכן ההבנה כי הורה יכול להיות לא אדם בעיני ילדו ודבר לא יגרע מחובותיו היא בלתי סבירה כדי כך שיש צורך לבדוק כל מקרה לנסיבותיו.

56. בעיני האם "כולם אשמים", האב לא "חיזר" מספיק אחר הבת באחרונה (ומה על הנתק קודם לכן?), האב הלך אגב הביקורים להתפלל, המומחים פתחו "מירוץ שדים" נגד האם ובכלל, רק הקטינה, לשיטתה של האם, אשמה בנתק.

57. תפיסה שכזו אינה נכונה ואינה מציאותית, אך טענת הנתבעת שהקטינה אשמה מתמרנת את הנתבעת למקום משפטי הדומה ל"הודאה והדחה" ולהוכיח כי ידה לא היתה במעל, לא הצליחה האם.

<u>סוף דבר</u>

58. התובענה מתקבלת וחיוב המזונות בטל מיום 01.01.2021.

59. חיובו של האב לשאת במחצית הוצאות רפואיות חריגות נותר בעינו.

60. גם לאור מיצוי ההליך וטיב טענות הנתבעת, תישא הנתבעת בהוצאות התובע בסך 35,000 ₪.

61. ניתן היתר לפרסם פסק דין זה, ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

62. **<u>המזכירות תסגור את התיק</u>**.

ניתן היום, י' אדר ב' תשפ"ב, 13 **מרץ** 2022, **בהעדר הצדדים.**

תלה"מ 55069-12-20 **כ. נ' כ.**

<u>לפני כבוד השופט ארז שני</u>

